

Яшна Н.*

«ПІВНІЧНИЙ ВИМІР»: ЕФЕКТИВНА ІНІЦІАТИВА ЧИ ФОРМАЛЬНИЙ ПРОЕКТ?

«Північний вимір» – субрегіональний формат співробітництва в Європі, що представляє собою зручний механізм багаторівневого діалогу між країнами, об'єднаннями, внутрішньодержавними регіонами, неурядовими організаціями та місцевою владою. Ініціатива «Північного виміру» була вперше висунута восени 1997 р. у м. Рованіємі фінським Прем'єр-міністром Пааво Ліппоненом на конференції присвяченій проблемам розвитку Баренцового регіону. В її основу було покладено прагнення північних країн закріпити свої позиції в Європейському Союзі з розрахунком на природні ресурси Півночі та не відставати від інтенсивної субрегіональної інтеграції на півдні ЄС. Вже у травні 1999 р. на сесії Європейської Ради у Відні були проголошені основні параметри взаємодії між країнами ЄС та державами-партнерами. У червні 2000 р. Європейською Комісією був прийнятий перший План дій по «Північному виміру» розрахований на 2000-2003 рр., узгоджено географічні кордони та визначені партнери ЄС у рамках ініціативи [2, с.46]. Головною ціллю, поставленою перед усіма учасниками, є досягнення максимальних результатів через посилення координації та взаємодоповнення програм ЄС з програмами країн-учасниць завдяки розширенню напрямків співробітництва. Ключовими складовими успіху цього процесу є його транскордонні, регіональні та міждержавні аспекти, що дозволяють учасникам ЄС та країнам-партнерам працювати узгоджено, завдяки обміну досвідом у певній галузі.

«Північний вимір» впроваджувався як «вимір» зовнішньої політики ЄС. Тому країни, які не є членами ЄС залишались лише партнерами-консультантами. Значним чином відродження цієї ініціативи на новій, рівноправній основі стало можливим завдяки зусиллям Фінляндії, яка запропонувала запросити до участі у даному проекті інші держави. Так у 2004 р. до країн-партнерів по реалізації даної ініціативи приєдналися Ісландія, Норвегія та Російська Федерація [4, с.83].

Під час реалізації концепції «Північного виміру» ЄС намагається вирішити ряд комплексних задач: виробити політику по відношенню до європейської Півночі, опираючись на досвід політичної, економічної та гуманітарної взаємодії держав регіону з Росією, та скоординувати інтеграційні процеси у цьому регіоні [3, с.57]. Задля досягнення цих цілей було сформовано другий План дій, розрахований на 2004-2006 рр. та орієнтований здебільшого на співробітництво з Росією, як головним партнером у сфері економіки, бізнесу та інфраструктури, освіти та медицини, навколишнього середовища, ядерної безпеки та природних ресурсів, прикордонного співробітництва та регіонального розвитку. Не зважаючи на широкий спектр напрямків взаємодії країн, головним результатом цього плану стало саме створення інформаційної системи «Північного виміру», що надало змогу систематизувати інформацію за проектами, які закладені в основу реалізації даної ініціативи [5].

* студентка 6 курсу відділення «міжнародні відносини» Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара

Науковий керівник: проф. Шепелев М.А.

З 2007 р. у рамках «Північного виміру» здійснюється багатостороннє партнерство між країнами у напрямках соціального добробуту населення держав-учасниць: збереження традиційного побуту життя малочисельних народів, здійснення ефективної політики у сфері охорони здоров'я, а також співробітництво у сфері освіти та наукових досліджень. Однак, на сьогодні постає питання: чи реально цей проект є діючим у повному обсязі його сформованих програм, чи досі намічені цілі залишаються на папері? Відповідь у цьому плані складається неоднозначна. Так, завдяки багатьом досягнутим результатам при виконанні намічених Планів дій, можна стверджувати, що дана ініціатива досить успішна у своїй реалізації. До того ж розроблено ряд перспективних та ефективно діючих угод. Так прикладом цього може слугувати Рамкова угода багатосторонніх ядерно-екологічних програм у Російській Федерації. Цей документ крім Росії підписали Фінляндія, Данія, Швеція, Велика Британія, Німеччина, Бельгія, Нідерланди та США. Країни зобов'язались надавати як фінансову, так і технічну допомогу з утилізації ядерного палива [1, с.99].

У супереч зазначеному вище, можна відмітити, що даний проект малоефективний та не здійснюється у повному обсязі, адже «Північний вимір», по-перше, не може розпоряджатися власними фінансовими джерелами, тобто не має функції надання економічних гарантій підтримки тієї чи іншої програми, по-друге, не має необхідної власної інституційної структури, спираючись на вже сформовані Ради, по-третє, до сих пір не подолано розмитість та здебільшого декларативний характер його концепції, тобто не окреслено рамки спільних просторів взаємодії між країнами та конкретні напрямки секторального співробітництва. Зважаючи на це, можна констатувати, що проект «Північний вимір» значною мірою й досі залишається формальним задумом на паперах.

Література

1. Александров О. «Северное измерение»: новая форма или новое содержание? // Космополис. – 2008. – № 2 (21). – С. 95-104.
2. Воронов К. «Северное измерение»: затянувшийся дебют // Мировая экономика и международные отношения. – 2003. – № 2. – С. 45-52.
3. Дерябин Ю.С. «Северное измерение» политика Европейского Союза и интересы России // Доклады Института Европы. – 2000. – №68. – С. 56-72.
4. Николаев М.Е. Новое «Северное измерение» // Международная жизнь. – 2007. – №4. – С. 82-93.
5. The Second Northern Dimension Action Plan 2004-2006: http://ec.europa.eu/external_relations/north_dim/ndap/com03_343.pdf